

חבל נחלתו

נשים שטובלות ביו"ט שני של ר"ה, כאחד ביו"ט בחמין שהוחמו מעיו"ט, ומותרות לרחוץ בחמין שהוחמו מעיו"ט והיוצאים ביד רמ"א התירו רחיצת כל גופו אולם רק אבר אבר ולא כל הגוף כאחד כל גופן, בדרך של אבר אבר. בחמין שהוחמו בעיו"ט¹.

מסקנה

הנוהגים כב"י מותרים רחיצת כל הגוף

סימן טז

חיוב נשים במצות שמחה ברגלים

בלילי הפסח ואכילת הפסח ושחיטתו והקהל ושמחה שהנשים חייבות".

ב. והראב"ד השיג (הל' חגיגה): "ונשים חייבות במצוה זו. א"א לא בקרבן אלא בשמחה שתשמח עם בעלה שתעלה עמו והוא ישמח אותה".

משמע מדברי הראב"ד שאין האשה חייבת אלא היא טפלה לבעלה, ואשה שאין בעלה משמחה או מפני שהיא אלמנה או גרושה או שבעלה במדינת הים וכד' אינה חייבת במצוה זו.

ובספר המצוות (מ"ע נד) כתב הרמב"ם: "ומהקרבן שלמים אלו אמרו (חגיגה ו, ב; קדושין לד, א) נשים חייבות בשמחה. וכבר בא הכתוב (תבוא כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלקיך. וכבר התבאר משפטי מצוה זו ג"כ בחגיגה (י ב, יז א)..." ונראה מדבריו בהמשך (שם ולא צוטט) ששמחה

א. הרמב"ם פתח בהלכות חגיגה (פ"א ה"א): "שלוש מצוות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן: הראייה שנאמר יראה כל זכורך, והחגיגה שנאמר תחוג לה' אלהיך, והשמחה שנאמר ושמחת בחגך... ושתי מצוות אלו שהן הראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן, והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה, ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך, ונשים חייבות במצוה זו".

לשון הרמב"ם מלמדת שסובר שנשים חייבות במצוה זו כאנשים בהבאת קרבן לביהמ"ק ולא בשמחה פרטית בבגדים וכד'¹. וכ"נ מדבריו בפ"ב ה"ד. וכן בהל' עבודת כוכבים (פ"ב ה"ג) כתב: "וכל מצוות עשה שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות חוץ מקידוש היום ואכילת מצוה

1. הערת הרה"ג אביגדר נבנצל רב העיר העתיקה – ירושלים: אדמו"ר זללה"ה נטה לומר דבימינו רחיצת כל גופו שוה לכל נפש, ומותר לחמם חמין עבורה.

1. ועי' או"ש בריש הלכות חגיגה שאלקנה היה מעלה את נשותיו רק בפסח ולא בשאר רגלים שכיון שהבמות היו מותרות היו יכולות להעלות שלמי שמחה בבמה קטנה ולא הוכרחו לעלות לשילה אלא בפסח שאינו קרב בבמה קטנה.

חבל נחלתו

רבינו ז"ל טעמו דכיון דאין החיוב על האשה אלא על הבעל לא היה לו לומר נשים חייבות במצוה זו. כך נראים דבריו לכאורה אבל ממ"ש בלשונו אמר אברהם לא בקרבן משמע דאינו מפרש כפירוש התוס' ז"ל אלא שהוא מפרש שהבעל חייב להעלותה ולשמחה אבל לא להאכילה ולהקריב עליה שלמי שמחה, ולפ"ז השגתו על רבינו ז"ל היא יותר חזקה דאין כאן חיוב לאשה בקרבן כלל ואפי' בעלה אינו חייב בקרבן בעדה וא"כ אין כתב נשים חייבות במצוה זו. אבל דעת רבינו ז"ל כמ"ש.

היינו לדעת הלח"מ דעת הרמב"ם שבעלה חייב להביא קרבן שלמי שמחה שאף היא תאכל ממנו, ודעת הראב"ד שבעלה חייב להעלותה ולשמחה אבל לא דוקא בקרבן. אולם הקושיות שהקשינו קשות לשני התירוצים שכן פשוט לשון הרמב"ם אינה כתירוציהם.

ד. אולם גם מספר החינוך משמע שיש מצוה על האשה גופה. כך כתב בספר החינוך (מצ' תפח): "לשמוח ברגלים, שנאמר [דברים טז יד], ושמחת בחגך. והענין הראשון הרמז בשמחה זו הוא שנקריב שלמים על כל פנים בבית הבחירה וכענין שכתוב וחזת שלמים, והדר ושמחת בחגך, ובשביל הקרבת השלמים אמרו זכרונם לברכה [חגיגה ו ע"ב] נשים חייבות בשמחה, **לומר שאף הן חייבות להביא שלמי שמחה**. ועוד אמרו זכרונם לברכה [שם ח ע"א] שמח בכל מיני שמחה. ובכלל זה הוא אכילת הבשר ושתית היין וללבוש בגדים חדשים וחילוק פירות ומיני

בשאר דברים לא באה במקום קרבן שלמים אלא בזמן שאין קרבנות. והוא אינו מזכירה כלל בהלכות חגיגה. ובהל' סוכה (סופ"ח) בהן הוא מזכיר חובת השמחה בסוכות ושמחת בית השואבה אינו מזכיר כלל נשים².

דברי הרמב"ם קשים לביאור. ראשית משום שאם בכוונתו היה לומר כראב"ד הרי לא גילה על כך מאומה. ואף מדבריו בפ"ב לא הזכיר על כך מאומה. ועוד קשה, הרי אשה אינה מצווה בראיה ולא בחגיגה וא"כ וכי חובתה עוד גדולה משל האיש שהיא מצווה ברגל לעלות לירושלים רק כדי לשמוח בשלמי שמחה?

ג. הכסף משנה (הל' חגיגה פ"א ה"א) דן בהשגת הראב"ד ומבאר שאף הרמב"ם התכוין לכך. וכתב: "וכתבו התוס': מפר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה ובאלמנה על ששרייה אצלו אבל היא גופא לא מיחייבא לאיתוויי שלמי שמחה עכ"ל. ואין תפיסה על רבינו למה לא האריך לבאר זה".

וכן הלח"מ משנה כתב: "רבינו ז"ל מפרש ממ"ש בפ"ק דקידושין אשה בעלה משמחה לא כפירוש ז"ל שפירש שם אלא כפירוש התוס' ז"ל שפירשו אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה כלומר דמחוייב בעלה לשמחה בקרבן הוא שתאכל עמו באותו הקרבן והכי דייק לישנא דברייתא דפ"ק דחגיגה שהשמחה הזו היא נוהגת באיש ובאשה אלמא בגוף הקרבן קאמר כדכתבו שם התוס'. והר"א שהשיג על

2. הערת הרה"ג אביגדור נבנצל רב העיר העתיקה: עי' רמב"ם פ"ו מהל' יו"ט הל' י"ז וכידוע רגל מבטל את האבלות גם מאשה.

קשה: הלא סו"ס אינה חייבת לעלות לרגל ולא להראות בעזרה? ואולי כוונתו שנשים יכולות לשלוח קרבנן לירושלים. ואע"פ שהקרבנות שמביא טעונים סמיכה כאמור בהלכות חגיגה (פ"א ה"ט): "כשמקריב המקריב עולת ראייתו ושלמי חגיגתו ושמחתו ביום טוב, סומך עליהן בכל כחו כדרך שעושה בשאר הימים אע"פ שסמיכה אינה מעכבת כמו שביארנו במעשה הקרבנות לא גזרו עליה משום שבות". לגבי קרבן נשים פוסק הרמב"ם שאין בו סמיכה, כדבריו בהלכות פסולי המוקדשין (פ"ו ה"ד): "...במה דברים אמורים בקרבנות נשים שאין בהם סמיכה אבל קרבנות אנשים הואיל וכל אחד צריך לסמוך על ראש קרבנו" וכן בהלכות מעשה הקרבנות (פ"ג ה"ח). וא"כ אולי זו כוונת הרמב"ם. ועם זאת קיום המצוה בדרך זו הפוך למגמת המצוה שכן אם עניינה הוא שמחה, הרי חובת הבאתה לירושלים והחיוב בבל תאחר מטיל עליה עול ולא שמחה, וצ"ע³.

מתיקה לנערים ולנשים, ולשחוק בכלי שיר במקדש לבד, וזו היא שמחת בית השואבה הנזכרת בגמרא [סוכה נ' ע"א]. כל זה שזכרתי בכלל ושמחת בחגך"...

לשון ספר החינוך מורה שחובתן היא חובה ישירה ומוטלת עליהן כחובת הגוף ולא כנלוית לבעל.

ה. בספר שאגת אריה (סי' סו) דן בשאלת חיוב נשים במצות שמחה. והביא מחלוקת האמוראים (ר"ה ו' ע"ב) בחיוב נשים בבל תאחר. ר' זירא סבר שנשים חייבות משום שחייבות בשלמי שמחה ואביי סבר שאינן עוברות על בל תאחר משום שבעלה חייב במצות שמחה ולא היא. והביא שהרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פ"ד ה"ד) פסק: "ואחד האיש ואחד האשה עובר בבל תאחר", ולפי"ז הרמב"ם פסק כר' זירא. וכך מסקנתו שאמנם חייבת במצות שלמי שמחה, ורק אם היא נשואה ועולה עם בעלה או אלמנה השרויה אצלו (קידושין לד ע"ב) יוצאת בקרבן האיש.

ו. אלא שעדיין השאלה השניה שהעלינו

3. הערת הרה"ג אביגדר נבנצל רב העיר העתיקה: אם חייבת בשלמי שמחה הרי צריכה לבוא ולאכול מהם בירושלים. ועי' עוד שו"ת רעק"א סי' א. תשובת המחבר: אבל אכילתה אינה מעכבת.